Bakalářská práce – posudek vedoucího práce

student: **Barbora Šindelářová**
název práce: ***Koncept rituální čistoty a koncept kegare v době osvícenství v západní literatuře***
školitel: Mgr. David Bradna, Ph.D.

Studentka Barbora Šindelářová se v předkládané práci *Koncept rituální čistoty a koncept kegare v době osvícenství v západní literatuře* zabývá konceptem rituální nečistoty v Japonsku, konkrétně jeho konceptualizací západními autory v 17. a 18. století.

Po nezbytném úvodu autorka nejprve představila problematičnost konceptualizace japonských náboženských tradic. Poté se pokusila o představení současného stav vědeckého poznání rituální nečistoty v jednotlivých vědních oborech a stavu znalostí o rituální nečistotě v Japonsku. Klíčovou částí práce bylo zpracování konceptualizace rituální nečistoty (*kegare*) u nejvýznamnějších autorů 18. a začátku 19. století píšících o japonských náboženstvích.

Práce je poctivá a opírá se o kvalitní vědecké práce místní i zahraniční provenience. Ačkoliv je z technických důvodů podaná k obhajobě předčasně, tj. z velké míry nekorigovaná školitelem, autorka v ní prokázala dobrou schopnost samostatné práce a slušnou vědomostní úroveň zkoumaného tématu.

Struktura práce:

Základní struktura práce se, až na malé výhrady (viz níže), držela zadání. Mám ale následující výhrady a doporučení.

- Výzkumná otázka je formulována jasně a srozumitelně. Čtenář na ni ale musí čekat až na třetí stranu úvodní kapitoly (str. 11). Úvod postrádá vhodné členění, tj. výzkumná otázka, testovaná hypotéza, teoretická východiska hypotézy, definování a ohraničení objektu výzkumu, metoda, představení kapitol.

- Hypotéza je také přestavena až na str. 11, a ačkoliv je formulována srozumitelně, je odbyta několika větami. Čtenáři není z textu jasné, jaký je vztah hypotézy, kterou hodlá autorka testovat a předchozího textu (tj. problém západní konceptualizace znalostí o Asii a s tím spojená otázka absence teorii náboženství), ačkoliv se domnívám, že ukázat tento vztah bylo autorčiným záměrem.

- Kapitola 1 (východiska autorkou testované hypotézy) je, dle mého názoru, nevhodně situována. Měla by být částečně součásti úvodní kapitoly, částečně součástí úvodu kapitoly 4 (konceptualizace rituální nečistoty u osvícenců)

- Podkapitola 2.3 (koncept *kegare* v Japonsku) nepatří s ohledem na úroveň abstrakce

do kapitoly o současném stavu bádání o rituální nečistotě. Bylo by daleko vhodnější situovat ji jako samostatnou kapitolu na konec obecného představení.

- Úvod a závěr spolu korespondují ve tom smyslu, že autorka odpovídá na v úvodu položenou otázku. Bohužel musí čtenář čekat na zprávu o potvrzení testované hypotézy a na samý konec závěru. Bylo by také vhodnější, kdyby autorka v závěru upustila od shrnutí jednotlivých autorů jmenovitě a místo toho předložila shrnutí obecnějšího charakteru.

Obsahová stránka práce:

Autorka již v této fázi rozpracovanosti práce prokázala, že se dostatečně orientuje jak v obecném uchopení rituální nečistoty, tak v její konceptualizaci v díle zkoumaných autorů v Japonsku. Výhrady a doporučení mám následující:

- *Zpracování zdrojů:* Kvalitě práce by velmi pomohlo, kdyby se autorka naučila lépe pracovat v jednotlivých úrovních abstrakce. Tj. místo konkrétních citací používala více parafráze, ze kterých by bylo jasné, co chce říci. Namísto toho příliš často nechává čtenáře, aby si z citací vyvozoval vlastní závěr.

- *Povrchní a nedostatečné porozumění klíčovým východiskům*, na kterých staví svou práci: Autorka si je dobře vědoma toho, že teorie má vliv na pozorovaní, ale bohužel stále postrádá hlubší vhled do problematiky: „Teorie je ovšem chybná, pokud v praxi nefunguje, to znamená, že vykazuje anomálie", „bez teorie je vědění o určitém jevu pouze hypotéza". (str. 10) Zrovna tak autorka ví o problematičnosti definice v absenci teorie, ale opět se zdá, že jí schází hlubší porozumění. Snahu o imunizaci anomálií skrze ad hoc modifikaci definice, například, chápe jako „změnu slov" a v další textu nevysvětluje, proč je touto metodou nemožné před anomáliemi uniknout, pouze to konstatuje. (str. 10) V průběhu celé práce autorka zmiňuje Bálagangadhárou kritizovanou představu univerzality náboženství, ale z jejího textu není jasné, jakým způsobem je tato myšlenka relevantní v její analýze zkoumaných autorů. Např. na str. 18 vkládá větu „Chci poukázat na to, že sociologie, dle Helny, předpokládá univerzalitu náboženství".

- *Diskrepance mezi jednotlivými tvrzeními:* „v podstatě od prvního vydání v roce 1994 díla S.N. Bálagangadháry *The heaten in his blindness* dochází ke zpochybnění současných vědeckých disciplín o asijských náboženstvích." (str. 9) „kritika západní odborné (...) literatury, týkající se neevropských kultur a konceptualizace náboženských tradic v Asii, *započala již dříve*." (str. 9; zvýraznění moje)

- *Argumentační logika:* Ačkoliv musím autorku chválit za to, že prokázala značný pokrok v uchopení Bálagangadhárovy hypotézy, stále jí unikají souvislosti a na argumentační logice práce se to bohužel projevuje. Např.: „(...) koncept náboženství není postaven na teorii, *a proto* je považován za kulturně univerzální fenomén." (str. 10; zvýraznění moje) Tam kde autorka klesá v úrovni abstrakce – například když ukazuje konkrétní vliv představ osvícenců na konceptualizaci šintó – je argumentační linie mnohem logičtější a

srozumitelnější. Při následném přepracovávání práce navrhuji autorce, aby sjednotila obě úrovně abstrakce a v uvedení teoretických východisek se držela pouze té části Bálagangadhárovy hypotézy, která je pro hlavní část její práce stěžejní. Práce bude lépe splňovat požadavky na jasnost a srozumitelnost.

- Vedle teoretického ukotvení je obsahově nejslabší část práce kapitola 2.1. Cílem autorky bylo, předpokládám, poukázat na absenci vědeckých teorii rituální nečistoty, respektive na jejich případné obtížení teologickými předpoklady. Pokud to bylo opravdu jejím záměrem, bohužel se to autorce nepodařilo. A) Ačkoliv tvrdí opak (str. 16), nevysvětlila dostatečně jednotlivé úrovně abstrakce uchopování fenoménu ve vědě. Namísto toho, aby prokázala, že rozumí problematičnosti definice v absenci teorie, chybně vidí problém pouze ve vztahu teorie a empirických dat. B) Také si neuvědomuje, že namísto teorií rituální nečistoty předkládá teorie náboženství (např. str. 16-18), definice (např. str. 19), nebo dokonce pouhé deskripce. V podkapitole 2.2 slibuje autorka definice rituální nečistoty, ale explicitní nebo alespoň implicitní definice až na výjimky nepředkládá. Je také zřejmé, že autorka nerozlišuje mezi vědeckou deskripcí a deskripcí tvořenou (nebo kombinovanou s) interpretací vlastních členů dané kultury/skupiny. Jediným opravdu přínosným místem této kapitoly je kritika Heřmanského na adresu Dougalssové, že „základní termín práce rituální znečištění není nikde explicitně definován ani systematicky aplikován" a proto její „argument trpí protivnou vágností". Autorka však nedokázala tuto kritiku zobecnit a udělat z ní hlavní argument kapitoly, ačkoliv se k tomu přímo vybízela. C) Ačkoliv je si autorka vědoma, že Kaempfer identifikoval u Japonců 17. století „čistotu srdce", v kapitole 3. (Rituální čistota a nečistota v křesťanství a judaismu) ani nikde jinde nevysvětlila, v čem křesťanská představa čistoty srdce spočívá, a proč ji Kaempfer přikládal takovou důležitost. Tuto *naprosto stěžejní teologickou linku*! odbývá jedinou větou „Všimněme si, že hovoří [Kaempfer] o *vnitřní čistotě srdce* a abstinenci od toho, co dělá člověka nečisté (sic!)" (str. 41, zvýraznění moje).

Formální nedostatky:

- Provinění proti češtině: Na str. 29 „ocituju, co Kraemerová říká (...)"; na str. 16 chybí uvozovky. V citaci na str. 17 chybí čárka. Na str. 41 chyba ve skloňování přídavných jmen „co dělá člověka nečisté".

- Autorka nerozumí rozdílu mezi primární a sekundární literaturou. V bibliografii jsou jako primární zdroje uvedeny i díla, která jsou v práci citované jako literatura sekundární a *vice versa*.

- Japonština: Pokud autorka užívá v práci japonské termíny, je vhodné v úvodu obeznámit čtenáře, jaký druh přepisu z japonštiny bude v práci použitý. Autorka také nepřistupuje k přepisu konzistentně – někde použije japonské termín bez zvýraznění (např. str 24), jinde ho dá do uvozovek (např. str. 29). Objevují se i chyby v přepisu (např. „šyogacu" str. 27)

- Ve vědecké práci není vhodné užívat křestní jména citovaných nebo parafrázovaných autorů, pokud to není nutné (např. „na základě hypotézy o náboženství S.N. Bálagangadháry a disertační práce Davida Bradna" str. 27). Zrovna tak není vhodné uvádět tituly (např. „doc. Mgr. Martin Fárek, Ph.D." str. 10)

- Citace: Na str. 9 je Bálagangadharova kniha citována jako *„Heathen in his blindness"*, tj. s malými písmeny v názvu. Poslední odstavec na str. 14 je citovaný z „Bradna, David, Šinto: konceptualizace..." ovšem v mé disertaci je jasné, že jde o parafrázi z Bálagangadhárova *Heathen in His Blindness*. Na str. 48 malé písmeno v titulu knihy „Japan and the japanese".

Hodnocení

Práci vnímám jako nehotovou a vyžaduji její dopracování. Vzhledem k výše zmíněnému jsem nucen hodnotit práci jako nevyhovující a nedoporučit ji k obhajobě.

22.5.2017
Pardubice